

Zápisník

Status památky UNESCO může rychle skončit

Jiří Tůma
redaktor
MF DNES

Si se to zatím stalo jen dvakrát, ale je evidentní, že počet brzy naroste. Řeč je o vyškrtnutí památky ze seznamu UNESCO. Poprvé se tak stalo v roce 2007 v případě rezervace v Ománu. O dva roky později potkal stejný osud labské údolí v Drážďanech. Organizace navíc má seznam, které další památky jsou v ohrožení. Patří sem třeba opevněné město Baku spolu s Palácem Širvanšáhů a Panenskou věží, Galapágy, rýžové terasy filipínských Kordiller či archeologické město Sámarrá v Iráku. Pokud litomyšlský zámek přijde o svoje psaníčka, zřejmě se na seznam zařadí také. A nikde není psáno, že jeho osud nevezme stejně rychlý spád jako v případě Drážďan. Ty přišly o svůj status během dvou let.

Krátce

PARDUBICE

Lékařka získala Sonkovu cenu

Lékařka Porodnicko-gynekologické kliniky Pardubické krajské nemocnice Ivana Musilová získala Sonkovu cenu za nejlepší práci v oblasti ultrazvukové diagnostiky v porodnictví a gynekologii za rok 2012. „Je to vynikající výsledek naší lékařky, která patří k pěti nejlepším ultrazvukařům v České republice a v oblasti venósního systému plodu k absolutní evropské špičce,“ uvedl přednosta Porodnicko-gynekologické kliniky Milan Košťál. (dp)

CHOCEŇ

Modelky ve svatebním v kostele

V Chocni si připomínají 280 let od posvěcení kostela sv. Františka Serafinského. Součástí oslav bude od zítřka výstava historických fotografií a bohoslužebných předmětů. V sobotu od 14 hodin se v kostele uskuteční módní přehlídka nové kolekce svatebních šatů.

Sgrafita v Litomyšli vyžadují obnovu. Nejdéle do dvou let

Výrazná ozdoba památky UNESCO chátrá. Odborníci tvrdí, že akutní zásah je bezpodmínečně nutný. Čtyřicet let stará rekonstrukce je na pokraji své životnosti. Celá oprava by stála více než deset milionů korun. Na konzervaci originálních sgrafit se přitom našlo letos jen 350 tisíc korun.

LITOMYŠL (ČTK) Sgrafita na litomyšlském zámku jsou natolik poškozená, že potřebují generální opravu nejpozději příští rok, nebo napřesrok.

Restaurátoři teď aspoň pracují na stabilizaci nejponičenějších míst.

„Kvůli případným mrazům ale musí být práce hotové do konce října,“ řekl restaurátor Jan Vojtěchovský z Univerzity Pardubice.

„Práce jsou skutečně pouze zajišťovací, a tak by mělo být přistoupeno k celoplošnému zásahu co nejdříve. Tomu napovídají i výsledky detailnějšího průzkumu z

druhého nádvoří, kde bylo zjištěno, že rozsah poškození je několikanásobně větší, než je patrné z úrovně terénu,“ řekl Vojtěchovský.

Sgrafita se dočkala kompletní restaurátorské obnovy v 70. a 80. letech. Životnost některých částí fasády, které se dělaly před 40 lety, už prakticky skončila.

Před několika lety se objevila na sgrafitech první poškození, obzvláště na atikách a na věži.

„V současnosti se defekty stále více rozšiřují i na další místa, a proto je nezbytné provést urychleně alespoň základní zabezpečení

těchto defektů. V následujících letech by měl být naplánován i celo-

„Rozsah poškození je několikanásobně větší, než je patrné z úrovně terénu.“

Jan Vojtěchovský
restaurátor

plošný zásah, alespoň na více exponovaných fasádách - severní fasáda, východní fasáda a věž,“ uvedl Vojtěchovský.

Sluneční hodiny Po vstupu na první nádvoří litomyšlského zámku mohou lidé mezi sgrafity na jižním průčelí spatřit sluneční hodiny, které pocházejí z roku 1729.

Foto: Michal Klíma, MAFRA

Historici umění si nejvíce cení výzdobu na druhém zámeckém nádvoří, kde se konají koncerty festivalu Smetanova Litomyšl. Loni se restaurátorům podařilo tuto část sgrafit stabilizovat.

Záchranné práce spočívají v napouštění poškozených míst organokřemičitým zpevňovačem, injektáží dutin a tmelením pomocí vápenné malty.

Na současnou konzervaci sgrafit vynaloží památkáři s pomocí hejtmanství 350 tisíc korun. Na kompletní renovaci fasády by však bylo třeba deset až patnáct milionů korun.

Sgrafita na litomyšlském zámku jsou původní tak ze 30 procent. Při posledním zároku v 70. a 80. letech je dotvořila skupina umělců kolem Olbrama Zoubka, Václava Boštíka, Stanislava Podhrázkého a Zdeňka Palcra.

„Právě toto dotvoření renesančních sgrafit, dnes významnými a ceněnými umělci, může být chápáno z památkového hlediska jako kontroverze, přesto jsou nová sgrafitová psaníčka svými netradičními náměty předmětem zájmu jak uměnovědců, tak i laické veřejnosti a turistů,“ řekl Vojtěchovský.

FAKTA

Sgrafita na zámku

Sgrafitová výzdoba zámku byla zahájena už roku 1580 a na zámeckých fasádách se nachází ve dvou variantách. Tzv. psaníčkové sgrafito, které se nachází převážně na vnějších fasádách a na třetím nádvoří, a sgrafito figurální. Psaníček je na celém zámku přes osm tisíc a už při jejich vzniku se dodržovala zásada, že jednotlivé motivy se na žádném z psaníček nesmí opakovat. Větší část z nich vytvořil umělec **Šimon Vlach** (zpodobnil sám sebe v šaškovské čepici na psaníčku mezi okny kaple).

Většina psaníčkových sgrafit je **nepůvodních**. Část psaníček zanikla **pod barokní omítkou**, kterou byla za Valdštejn-Vartenberků překryta. Další část byla následně zničena necitlivými restaurátorskými zásahy **na začátku 20. století**. Při generální rekonstrukci omítek **v 70. letech** pak byly chybějící části doplněny podle volné fantazie tehdejších restaurátorů.

Poníčená ozdoba památky Podle restaurátorů je stav sgrafit horší, než se zdá při běžném pohledu.

Foto: ČTK

Restaurátoři konzervují poničená sgrafita na zámku v Litomyšli

26.9.2013 Mladá fronta DNES str. 2 Kraj Pardubický

(ČTK) Litomyšl

LITOMYŠL Restaurátoři letos zakonzervují nejponičenější části sgrafit na **litomyšlském** zámku. Vynaloží na to s pomocí hejtmanství 350 tisíc korun. Na kompletní renovaci by však bylo třeba deset až 15 milionů korun, na což památkáři nemají peníze. Naposledy se kompletní obnova sgrafit uskutečnila v 70. letech.

„Je to samozřejmě málo, ale není kde brát. Je potřeba zastabilizovat některá místa, aby destrukce nepokračovala,“ říká ředitel územní správy Národního památkového ústavu Miloš Kadlec.

Památkáři připravují další žádost, která by jim umožnila na restaurátorských pracích pokračovat i příští rok. Podle Kadlece bude záležet na rozpočtu státu, kolik peněz na památkově chráněné objekty uvolní. Letos přispěl 100 tisíc korun na sgrafita Pardubický kraj.

„Sgrafita bedlivě sledujeme a v posledních letech se jejich stav neustále zhoršuje,“ řekla krajská radní Jan Pernicová.

Litomyšlský zámek, který je na seznamu památek UNESCO, vyžaduje kompletnější opravy celý. Památkáři žádali v roce 2010 o evropskou dotaci 200 milionů korun, ale neuspěli, na rozdíl od města, které letos dokončí opravy zámeckého návrší za 400 milionů korun.

Správci by rádi získali dotace

Původně opravy celého areálu se zámek mělo koordinovat město, ale stát odmítl na několik let radnici památku půjčit. Památkáři se snažili sami, ale podle tehdejšího vedení bylo víc žadatelů než přidělovaných peněz. Celý proces žádostí tak nejspíš na památkovém ústavu absolvují znovu v dotačním období 2014 až 2020.

„Bude záležet na tom, jaké dotace budou na památky vypsané. Samozřejmě, že se je budeme snažit získávat. Nyní můžeme jen zpracovávat projektovou dokumentaci a odrazit se od aktuálních průzkumů,“ řekl Kadlec.

Loni se také hovořilo o tom, že by z norských fondů mohlo jít 35 milionů korun na opravu třetího patra zámku. Nakonec se ukázalo, že není vhodné využít prostory pro komerční účely a od projektu, který ani nebyl pořádně dokončený, se upustilo. O norské dotace tak památkáři žádat nebudou.

„Nemáme nic připraveného projekčně, takže ani nemůžeme žádat. Počítáme s tím, že by tam v budoucnu mohly být další prohlídkové trasy, konat by se tam mohla výuka. Jsou tam nádherné, částečně zrestaurované malby. Je tam třeba obnovit podlahu,“ dodal Kadlec.

Regionální mutace | Mladá fronta DNES - pardubický kraj

Svitavský deník

Sgrafita v Litomyšli čeká konzervace

26.9.2013 Svitavský deník str. 1 Titulní strana

Litomyšl

Litomyšl – Restaurátoři letos zakonzervují nejponičenější části sgrafit na **litomyšlském** zámku. Vynaloží na to s pomocí Pardubického kraje tři sta padesát tisíc korun. Na kompletní renovaci budou potřebovat miliony. ...3

Region | Východní Čechy

Unikátní sgrafita čeká zakonzervování

26.9.2013 Svitavský deník str. 3 Svitavsko

(kk,čtk) Litomyšl

Litomyšlský zámek je unikátní také nástěnnými sgrafity. Památkáři budou na jejich opravu potřebovat miliony

Víme o tom

Litomyšl – Restaurátoři letos zakonzervují nejponičenější části sgrafit na **litomyšlském** zámku. Vynaloží na to s pomocí Pardubického kraje tři sta padesát tisíc korun.

Na kompletní renovaci sgrafit je potřeba deset až patnáct milionů korun. Na to ale památkáři nemají peníze. „Naposledy se kompletní obnova sgrafit uskutečnila v sedmdesátých letech inulého století,“ řekl ředitel územní památkové správy Národního památkového ústavu Miloš Kadlec. Pár set tisíc není žádná velká suma. „Je to samozřejmě málo, ale není kde brát. Je potřeba zastabilizovat některá místa, aby destrukce nepokračovala,“ uvedl Miloš Kadlec.

Připravují žádosti

Památkáři připravují další žádost, která by jim umožnila na restaurátorských pracích pokračovat také v příštím roce. Podle ředitele územní památkové péče bude záležet na rozpočtu státu, kolik peněz na památkově chráněné objekty uvolní. Pardubický kraj letos na sgrafita přispěl částkou sto tisíc korun. „Sgrafita bedlivě sledujeme a v posledních letech se jejich stav neustále zhoršuje,“ sdělila Jana Pernicová, krajská radní zodpovědná za kulturu.

Litomyšlský zámek, který je na seznamu památek UNESCO, vyžaduje kompletnější opravy celý. Památkáři žádali před třemi lety o evropskou dotaci dvě stě milionů korun, ale neuspěli, na rozdíl od města, které letos dokončí opravy zámeckého návrší za čtyři sta milionů korun.

Původně mělo opravy celého areálu se zámek koordinovat město, ale stát odmítl na několik let radnici památku půjčit. Památkáři se snažili sami, ale podle tehdejšího vedení bylo víc žadatelů než přidělovaných peněz. Celý proces žádostí tak nejspíš na památkovém ústavu absolvují znovu v dotačním období 2014 až 2020. „Bude záležet na tom, jaké dotace budou na památky vypsány. Samozřejmě, že se je budeme snažit získávat. Nyní můžeme jen zpracovávat projektovou dokumentaci a odrazit se od aktuálních průzkumů,“ řekl Miloš Kadlec.

Loni se také hovořilo o tom, že by z Norských fondů mohlo přijít pětaticet milionů korun na opravu třetího patra zámku. Nakonec se ale ukázalo, že není vhodné využít prostory pro komerční účely. Od projektu, který ani nebyl pořádně dokončený, se upustilo.

Nutná oprava

O norské dotace tak památkáři žádat nebudou. „Nemáme nic připraveného projekčně, takže ani nemůžeme žádat. Počítáme s tím, že by tam v budoucnu mohly být další prohlídkové trasy. Konat by se tam mohly výukové programy. Jsou tam nádherné, částečně zrestaurované malby. Je tam potřeba obnovit podlahu,“ řekl Miloš Kadlec.

Litomyšlský zámek je unikátní sgrafity i architektonickou koncepcí a řadí se k renesančním zámkům takzvaného moravského typu. Postavit si jej nechal v šestnáctém století Vratislav z Pernštejna. Na obnově sgrafit se v sedmdesátých letech podíleli sochař Olbram Zoubek nebo malíř Václav Boštík. Loni zámek navštívilo přes dvacet šest tisíc lidí.

Foto popis| SGRAFITA. Dvoubarevná nástěnná malba na fasádě zámku v **Litomyšli** je unikátní, ale značně poškozená. Památkáři budou na renovaci potřebovat miliony.

Foto autor| Foto: P. Šilar

Region| Východní Čechy

Sgrafita v Litomyšli potřebují komplexní ochranu

(20.9.2013)

Pardubice - Pardubický kraj usiluje o záchranu jediné památky UNESCO na svém území. Rada Pardubického kraje schválila na základě návrhu náměstkyně hejtmána Jany Pernicové dotaci 100 tisíc korun, na zabezpečení sgrafitové výzdoby zámku v Litomyšli. Velké plochy sgrafit vykazují řadu poškození a vyžadují akutně restaurátorský zásah. Jedná se také o jejich komplexní ochraně.

V současné době restaurátoři připravují základní zajištění nejohroženějších úseků fasády. „Sgrafita na zámku v Litomyšli bedlivě sledujeme a v posledních letech se jejich stav neustále zhoršuje. Jsem potěšena, že prostředky kraje napomůžou k záchraně větších ploch výzdoby fasády“, uvedla náměstkyně hejtmána Jana Pernicová zodpovědná za oblast školství, kultury a památkové péče.

Současně probíhá příprava na mezinárodní setkání odborníků na restaurování sgrafit, které se uskuteční ve dnech 15. – 16. října 2013 na zámku v Litomyšli. Restaurování sgrafitové výzdoby zámku v Litomyšli staví před památkovou péčí zásadní otázky, jakými jsou obnova lunetové římsy na severní a východní fasádě nebo konstrukční ochrana sgrafitového pláště. Setkání, které pořádá Fakulta restaurování Univerzity Pardubice a Národní památkový ústav, podpoří Pardubický kraj dotací 15 tisíc korun. „Považuji plánované mezinárodní setkání za důležité pro status památky UNESCO. Domnívám se, že výsledky z tohoto jednání budou použity pro zadání komplexního projektu ochrany a restaurování litomyšlských sgrafit, tak aby byl obhájitelný před odbornou veřejností,“ dodala náměstkyně hejtmána Jana Pernicová.

Zvýšený zájem kraje o zachování hodnot památky UNESCO se rovněž realizuje prostřednictvím dotace 40 tisíc korun, na úpravu modelu litomyšlského zámku, který bude proveden v prostorách Fakulty restaurování Univerzity Pardubice v Litomyšli.